

Effects of Learning Management Based on Buddhist Ways of Life in the Course of Truth of Life for Teachers for Teamwork Skills Development for Undergraduate Students

Wipapan Phinla*

Ph.D. (Teaching Social Studies), Lecturer
Teaching Liberal Art Program, Faculty of Education, Thaksin University.

Wipada Phinla

Ph.D. (Teaching Social Studies), Lecturer
Teaching Liberal Art Program, Faculty of Education, Thaksin University.

*Corresponding Author: phinla_89@hotmail.com

Received: August 15, 2020 Revised: December 3, 2020 Accepted: 20 December, 2020

Abstract

The objectives of the research were to 1) design the learning management based on the Buddhist way and 2) study the learning achievement based on the Buddhist way. This research is preliminary experimental research using the One-Shot Case Study. The target group consisted of 55 undergraduate students from all faculties, every level at Thaksin University who enrolled in the course Truth of Life for teachers during the second semester of the 2019 academic year. The instruments used for the study consisted of Lesson plans based on Buddhist ways, the knowledge and comprehension test form, the teamwork skills evaluation form, and the student's satisfaction questionnaire. The data were analyzed by using percentage, arithmetic mean, and Standard Deviation.

The results revealed that; 1) the learning management based on the Buddhist way consisted of a 4 lesson plan, lasting for 16 weeks, a total of 64 hours. The learning activities were managed through five steps, namely; Step 1: Value Awareness of Students' religion, Step 2: Searching and Identifying for causes, Step 3: Formulating hypothesis, Step 4: Data analysis, and Step 5: Learning evaluation. 2) The findings of the learning management based on the Buddhist way indicated that 45 students or 81.81 percent of the students passed the set criteria and with an average score of 30.42 or 76.05 percent whiwasere higher than the defined criteria. The overall results of students' learning regarding Teamwork skills were at a very good level ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.34) and the student's satisfaction regarding learning management overall was at the highest level ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.41).

Keywords: Learning Management, Learning Management Based on Buddhist Ways, The Truth of Life for Teachers, Teamwork Skills

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิต สำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี

วิภาพรรณ พินลา*

ปร.ด. (การสอนสังคมศึกษา), อาจารย์

สาขาการสอนศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

วิภาดา พินลา

ปร.ด. (การสอนสังคมศึกษา), อาจารย์

สาขาการสอนศิลปศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*ผู้ประสานงาน: phinla_89@hotmail.com

วันรับบทความ: 15 สิงหาคม 2563 วันแก้ไขบทความ: 3 ธันวาคม 2563 วันตอบรับบทความ: 20 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี และ 2) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้นโดยใช้รูปแบบ One –Shot Case Study กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนิสิตปริญญาตรี ทุกคณะทุกชั้นปี มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2562 จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน 16 สัปดาห์ เวลา 64 ชั่วโมง ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงคุณค่าของศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ ขั้นที่ 2 การค้นคว้าหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ 2) ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนิสิตร้อยละ 75 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า มีนิสิตที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 45 คนคิดเป็นร้อยละ 81.81 และมีคะแนนเฉลี่ย 30.42 คิดเป็นร้อยละ 76.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการเรียนรู้ของนิสิตด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. = 0.34) และผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี สัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู
ทักษะการทำงานเป็นทีม

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญกับสถานการณ์การแข่งขัน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งการบริโภคนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน มีความต้องการด้านวัตถุ หลงใหลในอำนาจเงิน และมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ส่งผลให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมตามมา ดังนั้น สังคมจะสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความปกติสุขนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการหล่อหลอมให้พลเมืองรู้จักเคารพตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม และจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคม (Promthong & Trakarnsirinont, 2017) โดยให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ด้วยวิธีการการสอดแทรกไว้ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยที่ถูกต้องดีงาม สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนถ่ายทอดและเรียนรู้ทั้งในแง่ความรู้ ความคิด คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการมาตรา 6 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Office of the Council of State, 1999)

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน ยังไม่สามารถบรรลุได้เท่าที่ควร อันเนื่องมาจากนักศึกษา

ในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ ยังขาดในเรื่องของคุณสมบัติที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีวินัย ต่อตนเอง ความซื่อสัตย์ ความอดทนอดกลั้น ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ความสามัคคี ความเสียสละ ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญู (Sukpom, 2014) สอดคล้องกับ Office of the Education Council Secretariat (2017) ที่ได้ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ว่า ด้านคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ ในอนาคต

การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เป็นการเรียนรู้ที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยธรรมะหลัก คือ หลักอริยสัจ 4 (Wongchalee, 2017) และหลักธรรมะประกอบ คือ หลักกัลยาณมิตร (Pidhokkosol, 2019) หลักโยนิโสมนสิการ (Kunaphon (Por Payutto, 2009) หลักไตรสิกขา (ChantapaMojcho, 2020) และหลักอิทธิบาท 4 (Keawparadai, 2020) ตลอดจนทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (Kunaphon (Por Payutto), 2009) และ Sriphahon (2009) มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามทฤษฎีของบลูม (Anderson, & Krathwohl, 2001) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การจำ การเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินผล การสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงไปสู่แนวทางในการทำงานเป็นทีมต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการทำงานเป็นทีม ทำให้บุคคลรู้จักช่วยกันทำงานให้เกิดความก้าวหน้า แลกเปลี่ยนความคิดและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน มีความเข้าใจที่ไปในทิศทางเดียวกัน โดย

งานวิจัยได้อาศัยทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีมของ Katzenbach and Douglas (1999) ทักษะการทำงานเป็นทีมของ Senge (1994), Robbins (2001) และ Johnson and Johnson (2003) ทำให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความคิดที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Neal et al. (2018) พบว่า การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมส่งเสริมทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารข้อมูลที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เสรีภาพในการสร้างสรรค์ความคิดได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้สูงสุด อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Thi-Huyen et al. (2021) พบว่าการทำงานเป็นทีมและทักษะการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจกัน การตอบรับและความคิดเห็นในเชิงบวกมีมากขึ้น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการออกแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือพึ่งพาและกัน มีปฏิสัมพันธ์โดยปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมมือกันวางแผนปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายให้เสร็จสมบูรณ์ เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี

ได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ตามแนวคิดของนักวิชาการ จำนวน 9 ท่าน ได้แก่ ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism theory) ของ Gordon and Hilgard (1981) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การเรียนรู้เป็นการเกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Connection) ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) กับปฏิกิริยาตอบสนอง (Response) ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning theory) ของ Meyers and Jones (1993) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้วยการลงมือปฏิบัติจากกิจกรรมที่หลากหลาย ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism theory) ของ David (1996) กล่าวว่า ผู้เรียนสร้างความจริงด้วยตนเองจากการรับรู้จากประสบการณ์ ดังนั้นความรู้หรือการเรียนรู้เรื่องใหม่ จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประสบการณ์เดิม ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ของ Kunaphon (Por Payutto) (2009) และ Sripahon (2009) การจัดการเรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีมของ Katzenbach and Douglas (1999) ทักษะการทำงานเป็นทีมของ Senge (1994), Robbins (2001) และ Johnson and Johnson (2003) และศึกษาเอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้ทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี โดยการสัมภาษณ์อาจารย์รายวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 6 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี ผู้เชี่ยวชาญรายวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 6 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี และสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เรียนมาก่อน จำนวน 20 คน โดยการใช้เทคนิคการสนทนา (Focus group) พิจารณาแต่ละประเด็นเพื่อหาความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยการใช้เทคนิคการสนทนาเมื่อพบว่าประเด็นในแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความสอดคล้องแล้ว ได้นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน เพื่อยืนยันความเหมาะสม และตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้จริง

การดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตปริญญาตรีทุกคณะทุกชั้นปี มหาวิทยาลัยทักษิณ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 0308314 สัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 55 คน

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองเบื้องต้น (Pre – Experimental Design) โดยใช้รูปแบบ One –Shot Case Study

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีและคู่มือการใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี จำนวน 4 แผน ทั้งหมด 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมเวลา 64 ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ย ระหว่าง 4.80-5.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ 0.01-0.41

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.45 – 0.68 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.21 – 0.84 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.80

2.2.2 แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นแบบปรนัยที่เป็นสถานการณ์ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 – 0.79 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินเท่ากับ 0.83

2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ

ด้านเนื้อหา จำนวน 5 ข้อ ด้านบรรยากาศ จำนวน 5 ข้อ ด้านระยะเวลา จำนวน 5 ข้อ ด้านการวัดผล และประเมินผล จำนวน 5 ข้อ โดยพิจารณาที่เป็นมาตราส่วน มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 โดยกำหนดน้ำหนักการให้คะแนนคำตอบ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก 5 คะแนน

เห็นด้วย 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก 1 คะแนน

และใช้เกณฑ์แปลความหมายของผลจากการวัดเจตคติ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายความว่า มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

3.2 ประเมินทักษะการทำงานเป็นทีมของนิสิตโดยใช้แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีมระหว่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี

3.3 วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนรู้ตาม

แนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ผลจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม และความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม คณะผู้วิจัยร่วมกันสังเคราะห์และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน เวลา 64 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง

ภาพประกอบ 1

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในการสอนรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของชีวิต ความจริงของชีวิตแต่ละวัย จุดหมายและคุณค่าของชีวิต มนุษย์กับความขัดแย้งและการแก้ปัญหา คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงคุณค่า ขั้นที่ 2 การค้นคว้าหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการนำรูปแบบไป Try out ก่อนนำไปใช้จริงกับนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนในรหัสวิชา 0308314 รายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู (Truth of Life for Teachers) จำนวน 4 ห้องเรียน ทั้งหมด 170 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ผลการ Try out พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีมีความเหมาะสม กิจกรรม สื่อ และเครื่องมือการวิจัย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน และมีทักษะการทำงานเป็นทีมมากขึ้น

1. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีนิสิตที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 81.81 และมีคะแนนเฉลี่ย 30.42 คิดเป็นร้อยละ 76.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังแสดงในตาราง 1

2. ผลการเรียนรู้ของนิสิตด้านทักษะการทำงานเป็นทีมตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม พบว่า นิสิตมีทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.58, S.D. = 0.34$) โดยรายการทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับดีมาก คือ ทักษะด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.65, S.D. = 0.42$) รองลงมาทักษะการเป็นสมาชิก ($\bar{X} = 3.61, S.D. = 0.34$) ทักษะการเป็น

ผู้นำ ($\bar{X} = 3.57, S.D. = 0.31$) ทักษะการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.32$) ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 2

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.26$) รองลงมาด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.36$) ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.51$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.48$) ตามลำดับ ส่วนรายด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.26$) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 1

ผลคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

จำนวน นิสิต (คน)	คะแนน เต็ม (คะแนน)	$\bar{X}$	S.D.	คิดเป็น ร้อยละ	จำนวน นิสิตที่ ผ่านเกณฑ์ (คน)	คิดเป็น ร้อยละ
55	40	30.42	2.04	76.05	45	81.81

ตาราง 2

ผลการเรียนรู้ของนิสิตด้านทักษะการทำงานเป็นทีม ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะการทำงานเป็นทีม
ทักษะการดำเนินงาน	3.51	0.32	ดีมาก
ทักษะการมีส่วนร่วม	3.65	0.42	ดีมาก
ทักษะการเป็นสมาชิก	3.61	0.34	ดีมาก
ทักษะการเป็นผู้นำ	3.57	0.31	ดีมาก
รวมทั้งหมด	3.58	0.34	ดีมาก

ตาราง 3

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม

(n = 55 คน)

ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.64	0.26	มากที่สุด	1
ด้านเนื้อหา	4.47	0.46	มาก	5
ด้านบรรยากาศ	4.54	0.51	มากที่สุด	3
ด้านระยะเวลา	4.58	0.36	มากที่สุด	2
ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.51	0.48	มากที่สุด	4
รวมทั้งหมด	4.54	0.41	มากที่สุด	

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสัจธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสม/สอดคล้อง มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ระหว่าง 4.80-5.00 และคะแนนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระหว่าง 0.46-0.51 ซึ่งแสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ทั้งนี้ เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งแสดงว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี มีความเหมาะสมสอดคล้องเชิงโครงสร้างสามารถนำไปทดลองใช้และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่อไปได้ ซึ่งมีการดำเนินการตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตระหนักถึงคุณค่าของศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของศาสนา จากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่ได้รับทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ขั้นที่ 2 การค้นคว้าหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างประมาทของบุคคล แล้วให้ผู้เรียนร่วมกันระดมสมองว่า สาเหตุมาจากอะไร จากการทำแผนผังกราฟิกร่วมกันเป็นทีม ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน ผู้สอนให้ผู้เรียนเลือก

สมมติฐานที่คิดว่าสัมพันธ์กับปัญหาและน่าสนใจที่จะตรวจสอบมากที่สุดเพียง 1 สมมติฐาน ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล จากการแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มร่วมกัน แล้วให้ผู้เรียนร่วมกันนำแนวคิด หรือหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสะท้อนว่า ผู้เรียนมีความตระหนักในคุณค่าของชีวิต รู้จักตนเอง การศรัทธาในความดี การเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น การรับรู้และเข้าใจความทุกข์ จากผู้เรียน บุคคลที่เกี่ยวข้อง และครูผู้สอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เช่นเดียวกับที่เข้าใจตนเอง ช่วยให้เกิดความเข้าใจกัน ส่งเสริมให้เกิดความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความรักความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มีความเข้าใจ เห็นใจ ให้อภัยต่อผู้อื่น เมื่อบุคคลดูแลตัวเองให้มีความสุข จึงจะสามารถถ่ายทอดความเมตตาเอื้ออาทรนั้นไปสู่ผู้อื่นได้ (Wanchaithanawong, 2017) รวมทั้งแนวคิดของ Jutapama (2010) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงมักมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคาดหวังที่เป็นจริงและเป็นไปได้ในความสำเร็จที่จะได้รับ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ซื่อสัตย์ ภูมิใจในผลสำเร็จของงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา สามารถพึ่งตนเองได้

ไม่จำเป็นต้องรอพึ่งผู้อื่น ส่งผลให้เป็นผู้ที่คนอื่นรัก และรักคนอื่น

2. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สำหรับนิสิตปริญญาตรี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยนิสิตร้อยละ 75 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า มีนิสิตที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 45 คนคิดเป็นร้อยละ 81.81 และมีคะแนนเฉลี่ย 30.42 คิดเป็นร้อยละ 76.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพุทธวิธี เป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ เพื่อการประกอบเป็นฐานในการดำรงชีวิตที่เป็นอยู่อย่างดีและมีความสุข ช่วยให้ผู้บุคคลเกิดทัศนคติที่ถูกต้อง คือ รู้จักมองสิ่งทั้งหลายเป็นธรรมดา และสามารถจัดการกับสิ่งเหล่านั้นตามที่ควรจะเป็น ให้เกิดเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและสังคม (UdomUttaro, 2017) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเอกชัย วิสุทโธ (Wisuttho, 2022) ได้ศึกษาพุทธวิธีในการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า สังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก การจัดการเรียนรู้มีการทำในลักษณะเชิงสหวิทยาการมากขึ้น และสอดคล้องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ทั้งนี้ ต้องนำเอาพุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้าที่เคยวางหลักการสอนไว้อย่างนำมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนที่รู้เท่าทันโลกและไม่ทิ้งธรรมตามแนวพระพุทธเจ้า ดังวลีที่ว่า “มีความรู้คู่คุณธรรม” เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sumetho, Thungnark, and Makemueangthong (2019) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์ธรรมัญญูทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ด้านความมีระเบียบวินัย รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Achito (2017) ได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้อิงพุทธในศตวรรษที่ 21 พบว่า การเรียนรู้

เชิงพุทธช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมที่มีสุนทรียภาพ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และการพัฒนาตนเองเป็นคนดี

ผลการเรียนรู้ของนิสิตด้านทักษะการทำงาน เป็นทีมตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.34) โดยรายการทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับดีมาก คือ ทักษะด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.42) รองลงมาทักษะการเป็นสมาชิก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.34) ทักษะการเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.31) ทักษะการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากนิสิตได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายร่วมกันจนเกิดการยอมรับ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน อันทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Keawchaon and Chuntuk. (2017) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมสู่การเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน พบว่า การทำงานร่วมกันเป็นทีมถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสามารถเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพ หรือความสำเร็จของงานนั้น ๆ ได้ โดยที่อาศัยความร่วมมือพลังในการทำงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Putsom and Junbu (2022) ได้ศึกษาอิทธิพลของบทบาทการทำงาน กระบวนการทำงาน และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาสามแห่ง พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมมีค่าสูงสุดอยู่ในระดับมาก และพบความสัมพันธ์เชิงบวก ระหว่างบทบาทการทำงาน กระบวนการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nithichottikarn (2022) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นทีม ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรโรงพยาบาลในเครือโรงพยาบาลกรุงเทพ พบว่า ด้านบรรยากาศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บรรยากาศองค์การอยู่ในระดับมากมี 2 ด้านคือ ด้านความผูกพันและด้านความรับผิดชอบตามลำดับ

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในการสอนรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.26) รองลงมาด้านระยะเวลา ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.36) ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังฆธรรมนำชีวิตสำหรับครู นิสิตมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมรับฟังเหตุผลของกันและกันเพื่อการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคเป็นทีม ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Intakul and Phrakhrupakitpariyattisophon (2021) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจในระดับมาก ข้อที่ นิสิตมีความพึงพอใจในระดับมาก 3 ข้อแรกคือ หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานิสิตให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข รองลงมาคือ หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นิสิตรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ และหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนิสิตและสภาพแวดล้อมของนิสิต เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Vathakaew, Ponsen, and Krongcheep (2019) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการปฏิบัติธรรมในรายวิชาทฤษฎีและการปฏิบัติกรรมฐาน (GS 2006) สาขาวิชาพุทธศาสนา และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในระดับมาก คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเนื้อหาในบทเรียนมีศัพท์เฉพาะที่เป็นนามธรรม จึงทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกกังวลใจในการวิเคราะห์ที่ต้องอาศัยทฤษฎีที่เชื่อมโยงกับความคิดเห็น ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องใช้ความรู้ ความสามารถ หรือความถนัดเฉพาะทางในแต่ละคน จึงส่งผลให้สมาชิกบางคนอาจไม่ได้วิเคราะห์อย่างครอบคลุมในทุกมิติเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจึงต้องเตรียมการให้นิสิตอ่านเนื้อหาล่วงหน้า เพื่อช่วยให้นิสิตได้เข้าใจองค์ความรู้ และสามารถร่วมแลกเปลี่ยนเนื้อหาได้อย่างลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น อันสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajaparayattimuni, Sukhawatthano and Ngamchat (2021) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสู่การเปลี่ยนแปลงภายใน พบว่า กระบวนการเรียนรู้แนวพุทธทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างความหมายใหม่ การปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ ทำให้เกิดมุมมองใหม่ต่อโลกของบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในสมบูรณ์ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukpom (2014) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาจิตใจของตนเองให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี
ในรายวิชาสังคมธรรมนำชีวิตสำหรับครู เพื่อการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ควรต้องจัดเวลาให้เพียงพอเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ
2. ผู้สอนควรมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี โดยมีการทดลองสอนและทดลองใช้สื่อการสอนก่อนสอนจริง เพื่อให้สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดปัญหาในขณะสอนให้น้อยที่สุด
3. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือการประเมินผลงานผู้เรียน เพื่อฝึกการรับฟังความคิดเห็น

คิดเห็นของผู้อื่น อันเป็นการปูพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธี ในรายวิชาสังคมธรรมนำชีวิตสำหรับครูที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การมีจิตสาธารณะ การใฝ่เรียนรู้ เป็นต้น
3. ควรศึกษาความสอดคล้องของระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีกับด้านความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน

Reference

- Achito, P. (2017). Model Buddhist Learning in The 21st Century. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 8(2), 309-318. [in Thai]
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing : A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Addison Wesley Longman.
- ChantapaMojcho, P. (2020). The application of the threefold training (tisakka) for promotion of learning of high school students of lamplaimas school in lamplaimas sub-district, lamplaimas district, buriram province. *Wanamduang Journal of Buddhist Studies*, 7(1), 1-14. [in Thai]
- David, R. S. (1996). *Developmental Psychology Childhood and Adolescence*. (4th Edition): Pacific Grove: Brook/Cole.
- Gordon, H. & Ernest, R. H. (1981). *Theories of Learning*. Prentice - Hall Inc.
- Intakul, S. & Phrakhrupakitpariyattisophon. (2021). Students' satisfaction with the learning and teaching of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Uthai Thani College. *Journal of Graduate Studies Periscope Nakhon Sawan Sangha College*, 8(1), 163-180. [in Thai]
- Johnson, D. W., & Johnson, F. D. (2003). *Joining: Group Theory and Group Skill*. (8th Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Jutapama, M. (2010). How important is self-esteem? And how to create? *Academic journal Buriram Rajabhat University*, 2(2), 13-14. [in Thai]
- Katzenbach, J. R., & Smith, D. K. (1999). *The Wisdom of Teams*. New York: Harper Collins.
- Keawchaon, K. & Chuntuk, T. (2017). Team Working for Increasing Work Effectiveness. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 355-370. [in Thai]
- Keawparadai, T. (2020). A Study of Relationship of 5 Balas and 4 Iddhiipadas. *Innovative Journal of Educational Management and Research*, 2(1), 31-38. [in Thai]

- Kunaphon, P. (Por Payutto). (2007). *Method of thinking according to Buddhist principles*. Bangkok: Statute. [in Thai]
- Kunaphon, P. (Por Payutto). (2009). *Buddha dharma*. (12th ed). Bangkok: Mahachulalongkorn rajavidyalaya Printing Press. [in Thai]
- Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Neal, K. B., Amendola, N., Jeske, D. M., Martorana, R., Smith, E. G., Joyce, S. J., & Baudinette, S. (2018). *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 30(2), 334-349.
- Nithichottikarn, C. (2022). Actors influencing team working in human resources development of hospital personnel in of Bangkok hospitals group. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(9), 266-280. [in Thai]
- Office of the Council of State. (1999). *Act/Royal Decree*. Retrieved from <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>. [in Thai]
- Office of the Education Council Secretariat. (2017). *National Education Plan 2017-2036*. Bangkok: Prigwhan Graphic Co., Ltd. [in Thai]
- Pidhokkosol, P. (2019). Sevenfold kalanamitta-dhamma in tipitaka for teachers. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(9), 4199-4214. [in Thai]
- Promthong, T. & Trakarnsirinont, W. (2017). The Study of Citizenship: Case Study of People in Umong Subdistrict, Mueang District, Lamphun Province. *Journal of Political Science and Public Administration*, 8(2), 103-127. [in Thai]
- Putsom, W. & Junbu, J. (2022). The Influence of Work Roles, Processes, and Work Motivation On Student TeamWork Efficiency. *Academic Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand (ETC)*, 27(1), 94-112. [in Thai]
- Rajaparayattimuni, P., Sukhawatthano, P. & Ngamchat, P. (2021). Model Development of Buddhist Transformative Learning Process Management. *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review*, 7(1), 1-11. [in Thai]
- Robbins, S. P. (2001). *Organization Behavior*. New Jersey, NJ: Prentice Hall.
- Senge, P. M. and other. (1994). *The Fifth Discipline Fieldbook*. New York: Currency.
- Sriphahon, S. (2009). *Learning and teaching group, social studies, religion and Culture*. Nonthaburi: Printing press, Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Sukpom, T. (2014). The development of teaching and learning models according to Buddhist methods. to enhance graduate characteristics Desirable in terms of morality and ethics of students of Chandrakasem Rajabhat University. *Kasem Bundit Journal*, 15(1), 56-74. [in Thai]
- Sumetho, P., Thungnark, N. & Makemuengthong, C. (2019). The Development of Instructional Model according to Buddhist Principle to Improve Desirable Characteristics of Graduate on Moral and Ethic. *Dhammathas Academic Journal*, 19(2), 1-17. [in Thai]
- Thi-Huyen, N., Xuan-Lam, P., Thanh T., & Nguyen T. (2021). *Eurasian Journal of Educational Research*, 30(2), 30-50.

- UdomUttaro, P. (2017). The buddha's teachings methods in classroom to kalayanamitta dhammas. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 8(2), 309-318. [in Thai]
- Vathakaew, P., Ponsen, K. & Krongcheep, S. (2019). Study the satisfaction of graduate students towards dharma practice in theory and meditation practice (gs 2006) buddhism and philosophy program mahamakut buddhist university mahavajiralongkornrajavidyalaya campus. *Journal of Nakhon Lampang Monastic College*, 8(3), 47-57. [in Thai]
- Wanchaithanawong, W. (2017). Development of awareness of life values for nursing students. *journal Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit*, 9(2), 112-113. [in Thai]
- Wisuttho, P. (2022). Buddhist methods of teaching social studies in the 21st century. *Journal of Buddhist Education and Research : JBER*, 7(2), 300-310. [in Thai]
- Wongchalee, S. (2017). An Application of Buddhist Philosophy Four Noble Truths in to the Course Syllabus of Social Studies Teachers in Srisaket Primary Educational Service Area Office 3. *Thammasat Academic Journal*, 17(1), 135-146. [in Thai]